

Sammanhållningspolitik

MERVÄRDET I SVENSKA REGIONER

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Sammanhållningspolitiken är EU:s viktigaste instrument för att minska regionala skillnader och skapa tillväxt i EU:s regioner. Politiken bidrar också till att motverka utanförskap, bl.a. genom att få unga och utrikesfödda i sysselsättning och genom att stärka individens förmåga till omställning på arbetsmarknaden. Sammanhållningspolitiken finansieras med de europeiska struktur- och investeringsfonderna och genomförs inom nationella, regionala och territoriella program.

Sammanhållningspolitiken utgör viktiga resurser för kommuner och regioner. I Sverige fördelas totalt närmare 20 miljarder kr inom Regional- och Socialfonden till utvecklingssatsningar runt om i landet under perioden 2014-2020 och fonderna är idag den viktigaste finansieringskällan för det regionala tillväxtarbetet.

Sammanhållningspolitiken har stärkt samarbetet mellan EU-nivå, nationell nivå och den regionala och lokala nivån och har också på olika sätt bidragit till den regionaliseringsprocess vi genomgått i Sverige de senaste åren. Genom strukturfondsprogrammen får den regionala politiska nivån möjlighet att formulera och prioritera insatser utifrån regionala förutsättningar och behov.

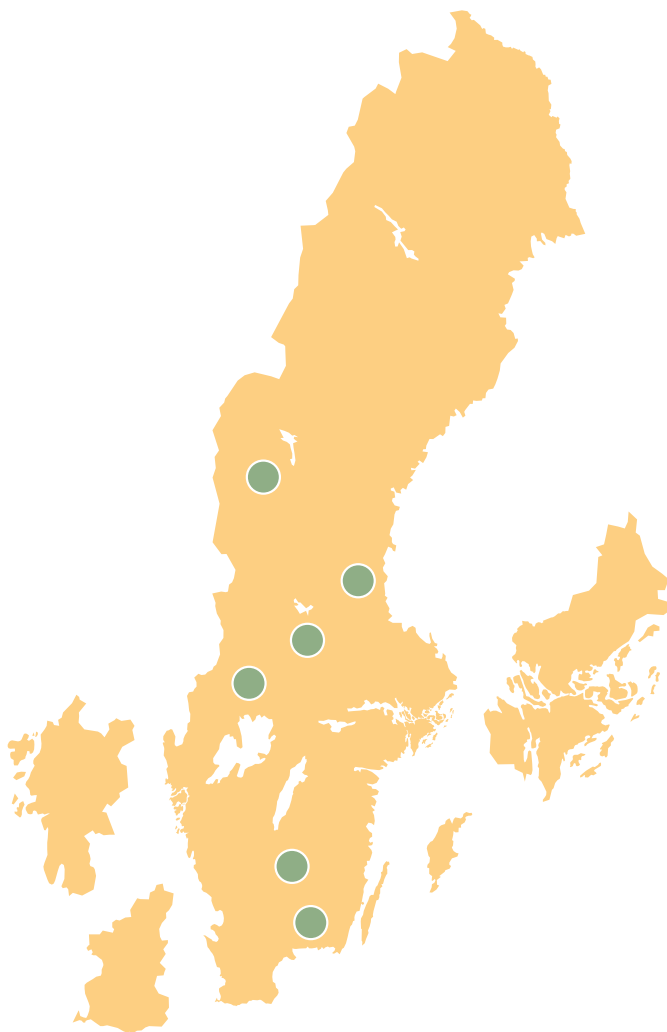
Fem framgångsrika processer i sammanhållningspolitiken

Sammanhållningspolitiken har bidragit till att det strategiska utvecklingsarbetet på regional nivå har stärkts. Denna utveckling har drivits på av många olika faktorer i samhället. Nedan listas fem framgångsfaktorer avseende sammanhållningspolitikens finansiering och arbetsformer som bidragit till denna utveckling.

- Strukturfondspartnerskapen samlar representanter från kommuner, landsting och regioner, relevanta myndigheter, universitet och högskola, arbetsmarknadens parter, näringslivsrepresentanter liksom intresseorganisationer och föreningar. Tillsammans prioriterar de bland olika insatser för regionens utveckling. Som sektorsövergripande plattform har partnerskapen visat sig ha stor betydelse för styrningen av tillväxtprocesser i regionerna.
- Regionernas uppdrag att utforma regionala program har stärkt arbetet med regionala analyser liksom förmågan att prioritera angelägna insatser som kan anpassas efter rådande behov.
- Arbetet med EU-programmen uppmuntrar till att tänka helhet och sätta regionen i ett större sammanhang.

- Ofta är det svårt att få till ett utmaningsdrivet utvecklingsarbete inom den ordinarie verksamheten. Den typen av utvecklingsarbete lämpar sig bra i projektform och strukturfonderna möjliggör utvecklingsåtgärder som annars inte hade kommit till stånd.
- Fonderna är också värdefulla för att nyskapande verksamhet ska kunna testas och de finansiella låneinstrument som tillhandahålls inom fonderna bidrar till att riskpengar finns att tillgå.

Nedan listas ett antal konkreta exempel på hur medel från strukturfonderna används för.

Insatser mot ungdomsarbetslöshet

Flertalet länsövergripande projekt har genomförts med målsättningen att minska ungdomsarbetslösheten och stärka ungas kompetens.

I Kronobergs län har modeller för coaching av unga övergått till ordinarie verksamhet. En gemensam plattform för fem kommuner som används för flera gemensamma satsningar har skapats.

I Blekinge har insatser gjorts i form av kurser, rådgivning, coaching, intervju-träning och företagsträffar med totalt 2 500 deltagare. Navigatorcentrum har etablerats i samtliga kommuner i regionen och ett nära samarbete mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen har initierats. Satsningen har resulterat i minskad arbetslöshet för unga.

I Dalarna har Socialfonden bidragit till en arbetsmodell där kommunerna och Arbetsförmedlingen samarbetar för att minska ungdomsarbetslösheten i regionen. Målgruppen har initialt varit unga i åldern 18–24 år. Sedan 2015 vänder sig projektet till en yngre målgrupp, från 15 år, där man via skola och socialtjänst försöker nå de ungdomar som hoppat av gymnasiet eller som aldrig fullföljt skolan efter högstadiet. Programmet har i hög utsträckning anpassats efter individuella behov. 60 % av de medverkande ungdomarna, eller 1 800 personer, har gått vidare till studier eller arbete. Arbetsmodellen är sedan 2015 också en del av kommunernas reguljära verksamhet.

Satsningar mot skolavhopp i Jämtland/Härjedalen

Plug In är ett samverkansprojekt för att motverka studieavbrott i gymnasieskolan. Målgruppen är grundskole- och gymnasieelever i riskzonen för studieavbrott, ungdomar som har hoppat av gymnasiet och behöver hjälp tillbaka samt nyanlända som behöver stöd för att uppnå gymnasiebehörighet. Region Jämtland Härjedalen är en av åtta deltagande regioner. Jämtlands län har en låg utbildningsnivå och övergångsfrekvensen till högskola är lägst i landet. Unga med studieavhopp är därmed ett stort problem i länet, dels för individen som hamnar i utanförskap men också för regionen som behöver arbetskraften.

Plug In Jämtland drivs i fem kommuner med Region Jämtland Härjedalen som motor. Arbetet sker i nära samarbete mellan skolor, socialtjänst och arbetsförmedling och fokuserar på stöd och insatser för att ungdomar ska avsluta gymnasiet. Regionen fungerar dels som processledare för kommunerna men har också en viktig roll för samverkan och erfarenhetsutbyte mellan deltagande regioner och nationell nivå. Just samverkan mellan olika nivåer har varit en viktig framgångsfaktor i arbetet. I Jämtland var målsättningen att minska avhoppet från gymnasieskolan till under 13 procent under perioden 2012–2015. Resultatet för de skolor som deltagit i Plug In Jämtland låg på mellan två och fem procent.

Omställning av arbetskraft inom fordonsindustrin

I Västsverige har strukturfonderna haft stor betydelse för att hantera stora strukturella omställningar inom teknikbranschen och fordonsindustrin till följd av finanskrisen 2008. Riktade kompetensutvecklingsinsatser har dels bidragit till att medarbetare kunnat stanna i verksamheterna och dels till att uppsagda har erhållit ny kompetens som ökat chanserna till en ny anställning.

När fordonskrisen drabbade Olofström i Blekinge under 2008–2009 bidrog Socialfonden till att man kunde genomföra kompetensutveckling av anställda i tolv fordonsindustriföretag. Samverkan mellan företagen och kommunen har resulterat i ett teknikkluster som fokuserar affärsutveckling och kompetensför-sörjning inom teknikområdet. Klustret har delfinansierats av Regionalfonden.

Snabbspår för kvinnor med utländsk bakgrund

I många regioner genomförs projekt för att erbjuda nyanlända språkpraktik och andra insatser för att få framför allt utrikesfödda kvinnor i sysselsättning.

I Gävleborg har strukturfonderna fungerat som motor i strukturuomvandlingen av arbetsmarknaden. För att möta kompetensbehovet inom vård- och omsorgs-området arbetar man med modeller för handledning och språkutbildning för yrkesutbildade undersköterskor med utländsk bakgrund. Modellen liksom praktik inom hälso- och sjukvården tillämpas nu i ett 40-tal kommuner.

Betydande investeringar för utökad järnvägstrafik

I Kronobergs län har sex projekt avseende järnvägsinvesteringar genomförts, som bl.a. har resulterat i ett nytt resecentrum i Alvesta. Sex nya stationer har anlagts och man har byggt tre nya mötesspår och en extra plattform i Markaryd. Regionalfonden har också delfinansierat ombyggnaden av Växjö bangård. Genom projekten har tillgängligheten till och inom regionen ökat genom utökad regionaltågstrafik.

Efterfrågestyrd forskning och innovation genom specialisering

Värmlands forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering har inneburit tydligare prioriteringar i det regionala tillväxtarbetet. De prioriterade områdena har utformats tillsammans med näringsliv och forskare. Särskilt fokus ligger på specialiseringen Skoglig bioekonomi, där regionen nu har ett nära samarbete med Vinnväxtinitiativet Paper Province 2.0. Arbetet har också medfört ett internationellt engagemang i frågorna och regionen deltar bl.a. i det s.k. Vanguardinitiativet. Strukturfonderna har en avgörande betydelse för att få en volym på satsningar inom regionens specialiseringar, så att de i förlängningen kan ha inverkan på den regionala ekonomin.

Testmiljö för avancerad säkerhetsteknik för fordon

Genom Regionalfonden har en innovationsmiljö och testinfrastruktur för avancerad säkerhetsteknik för fordon och infrastruktur etablerats i Västra Götalandsregionen. AstaZero är idag världens första fullskaliga testmiljö för trafiksäkerhet och en central plattform för trafiksäkerhetsforskning. Nya näringar speciellt baserade på mindre tillväxtföretag inom kommunikationssystem, energisystem och infrastruktur har utvecklats som ett resultat av arbetet.

Innovationsarena för utveckling av hälsoteknik

År 2009 etablerades Hälsoteknikcentrum Halland med stöd från Regionalfonden. Det är en permanent innovationsarena för företag, forskning och offentlig sektor inom hälsoområdet. Centret spelar en stor roll för utvecklingen av nya metoder, processer och produkter/tjänster inom vård- och omsorg. Ett stort antal utvecklingsprojekt, som har resulterat i nya produkter och tjänster i etablerade företag samt även lett till helt nya företag, har genomförts. Som ett resultat av samarbetet inom hälsoteknikcentrum har Högskolan i Halmstad utvecklat profilområdet Hälsoinnovation, vilket bidragit till att små och medelstora företag närmare sig forskningen på ett sätt som troligen inte vore fallet utan centret.

Gränsöverskridande forskningssamarbete

I Skåne har investeringar gjorts i samband med etableringen av European Spallation Source (ESS). Regionalfonden har bidragit till att stärka innovationsstrukturen runt anläggningarna och regionen arbetar tillsammans med kommuner, universitet och marknadsföringsbolag i Sverige, Norge och Danmark för att skapa mer samhällsnytta och tillväxt i regionen utifrån forskningsanläggningarnas geografiska placering i regionen. Konkret har arbetet bidragit till att öka andelen forskare som verkar internationellt, vilket gett incitament att kraftsamla och testa nya samarbeten över landsgränserna. Utbildningssystemen har länkats samman och man har utvecklat en gemensam mottagarservice för internationellt högutbildad arbetskraft i Öresundsregionen.

Upplysningar om innehållet:
Ellinor Ivarsson, ellinor.ivarsson@skl.se
08-452 78 44
Helena Gidlöf, helena.gidlof@skl.se
08-452 73 77

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2018

Produktion: Advant Produktionsbyrå
Tryck: Ätta.45, 2018

Sammanhållningspolitik

Sammanhållningspolitiken är EU:s viktigaste instrument för att minska regionala skillnader och skapa tillväxt i EU:s regioner. Politiken bidrar också till att motverka utanförskap, bl.a. genom att få unga och utrikesfödda i sysselsättning och genom att stärka individers förmåga till omställning på arbetsmarknaden. Sammanhållningspolitiken finansieras med de europeiska struktur- och investeringsfonderna och genomförs inom nationella, regionala och territoriella program.

Sammanhållningspolitiken har bidragit till att det strategiska utvecklingsarbetet på regional nivå har stärkts. Denna utveckling har drivits på av många olika faktorer i samhället. I denna skrift listas fem framgångsfaktorer avseende sammanhållningspolitikens finansiering och arbetsformer som bidragit till denna utveckling.